

פרשה שהיא ספר

"ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה'" - נלאו הפרשנים לפרש מה הייתה תלונתם המדוייקת של עם ישראל. בהמשך הפרק תלונתם ממוקדת לכיוון רצונם בבשר וזיכרונותיהם מ"דגי החינם". אולם כאן סותמת התורה ואינה מפרשת מהי בדיוק התלונה. דומה שהסבר לדבר מצוי במבט על הפרשיות שקודמות לפרשייה זו וכן על זו שלאחריה. הפסוקים שקודמים לפרשה זו הינם פסוקים הידועים לנו היטב מהוצאת והכנסת ספר תורה. "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה'..." נתייחדה פרשה זו בסימון מיוחד של נו"ן הפוכה בראשיתה ונו"ן הפוכה בסופה. לגבי פשרו של סימן זה ישנן שתי דעות בגמרא במסכת שבת דף קטז. לפי הדעה המצוטטת ברש"י פרשה זו נעקרה ממקומה כדי להפסיק בין פורענות לפורענות. אולם אנו נאחוז בשיטה השנייה הרואה בפרשה זו ספר בפני עצמו. "רבי אומר: לא מן השם הוא זה, אלא מפני **ספר חשוב הוא בפני עצמו**. כמאן אזלא הא דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן: חצבה עמודיה שבעה - אלו שבעה ספרי תורה. כמאן - כרבי". לדעת רבי, שני פסוקים אלה הינם ספר בפני עצמו, ומשמעות הדבר היא שישנם שבעה ספרים בתורה ולא רק חמישה. (מכיון שספר במדבר נחלק לשלושה ספרים). מהי המשמעות הרעיונית של עניין זה? ניתן אולי לומר שלפי התוכנית המקורית היה אמור להיות ספר קצר זה הספר החמישי של התורה ובו הייתה אמורה להסתיים התורה. אולם משהו השתבש. הכל מבינים שהכניסה לארץ ישראל הייתה אמורה להיות גולת הכותרת של ספר התורה והשיא בסיפורי התורה. אולם סיפור זה נדחק מחוץ לתורה אל עבר ספר יהושע בגלל חטא המרגלים שיצר מצב של אי הגעה אל היעד. שורשיו של עניין זה מצויים בפרשתנו. הפרשה שקודמת ל"ספר" הקצר שלנו הינה אמירתו של משה לחותנו: "נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אותו אתן לכם. לכה איתנו **והטבנו** לך כי ה' דיבר טוב על ישראל". זהו רגע הסטורי. סוף סוף לאחר יותר משנה מאז יציאת מצרים מתחיל המסע לארץ ישראל. אולם כאן החלה הנסיגה וההידרדרות. בעוד שה' דיבר טוב על ישראל, כנגד, עם ישראל מגיב ב" **רע באזני ה'**". תלונה זו של עם ישראל מציגה ליקוי מאורות מרכזי. יש כאן טעות יסודית באמון שבין העם לבין ה'. הקב"ה מוליך אותם לארץ ישראל מתוך ידיעה שהוא מטיב להם. אולם הם רואים ביחסו של ה' אליהם רק רע. לימים יתבקשו המרגלים לבחון האם "**טובה הארץ או רעה**", וכלב ויהושע יטענו כנגד עמיתיהם: "**טובה הארץ מאד מאד**". ניתן אולי לקשור עניין זה לרעיון היסודי שהכניסה לארץ ישראל אמורה להיות תיקון לגירוש האדם מגן עדן. אין כאן המקום לפרט, אך ניתן לראות ראיות לשוניות ועניניות לכוונת התורה שהכניסה לארץ ישראל באה ליצור מחדש מקום שבו ישנו מפגש בין האדם לבין הקב"ה. הנקודה המעניינת היא שהגירוש מגן עדן נבע מחוסר יכולת האדם לפעול כראוי בתחום של "**טוב ורע**". הכניסה לארץ נועדה להבהיר לעם ישראל את כוונת הקב"ה להיטיב עמם בעצם כניסתם לארץ. זו הסיבה לאמירה שנאמרת בכניסה לארץ: "ראה נתתי לפניך היום את **החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע**". ארץ ישראל היא המקום להביא לידי ביטוי את היכולת של האדם לראות **בטוב ה'**. לעיתים דרוש מבט מיוחד כדי לראות ולהפנים טוב זה, ודומה שדור המדבר עוד לא היה בשל לכך. לפיכך החלו אלו להתלונן תלונה כללית שמביעה חוסר שביעות רצון כללית וחוסר אמון בטובו של הקב"ה. אילו התעלו עם ישראל למדרגה של ראיית טוב כבר בפרשתנו, ניתן לשער שהחומש החמישי היה מורכב משני פסוקים בלבד. הפסוק הראשון מתאר את הכיבוש: "קומה ה' ויפוצו אויביך", והפסוק השני מתאר את ההתנחלות: "ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל". חוסר ראיית הטוב דרדרה את עם ישראל לתאוות הבשר ומכאן קצרה הדרך לפרשת שלח לך שם מתואר חטא המרגלים שאינם יודעים לראות את טוב הארץ. כמה מצער הדבר שעם ישראל נאלץ ללמוד בדרך הקשה להעריך את פעלו של ה'. חיים אנו בדור שזכה לראות מחדש את טובו של ה' בארץ ישראל. משאלתו של דוד: "לולא האמנתי לראות **בטוב ה'** בארץ חיים" מתקיימת בנו הלכה למעשה. האתגר שלנו הוא להרחיק עצמנו מחטאם של המתאוננים ולהיות מהרואים בטוב ה'.

שבת שלום,

הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר